

Nr 84

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till vattendomstolarna.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 24 och 25 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1959/60 samt att till Vattendomstolarna: Avlöningar och Omkostnader för samma budgetår anvisa förslagsanslag av 2 949 900 kronor respektive 481 600 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 98, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 13 mars 1959 — med ändring av vad i propositionen nr 1 föreslagits beträffande anslagen till vattendomstolarna — föreslagit riksdagen att dels medgiva Kungl. Maj:t vidtagna erforderliga åtgärder för inrättande från och med den 1 juli 1959 av en vattendomstol i Norrbottens län, dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1959/60, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna att tillämpas under budgetåret 1959/60, dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar och Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa förslagsanslag av 3 301 000 kronor respektive 578 100 kronor.

1:o) Vattendomstolarna: Avlöningar. Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 2 770 800 kronor.

I propositionen nr 1 föreslås att medel anvisas för att ytterligare kunna anställa, vid Norrbygdens vattendomstol en vattenrättsdomare, en biträdande vattenrättssekreterare och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål samt vid Mellanbygdens vattendomstol en vattenrättsdomare och en biträdande vattenrättssekreterare. Vattenrättsdomarna anses böra erhålla arvode motsvarande B 3 jämte avlöningsförstärkning 4 200 kronor, och de biträdande vattenrättssekreterarna placeras i Ag 21. De föreslagna personalförstärkningarna föranleder en sammanlagd medelsökning av 141 100 kronor.

Vidare föreslås, med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter, att en biträdande vattenrättsdomarbefattning vid Österbygdens vattendomstol, som till sitt förfogande har en egen uppsättning av ingenjörer, omändras till arvodesbefattning såsom vattenrättsdomare, motsvarande B 3 jämte avlöningsförstärkning 4 200 kronor.

För Norrbygdens vattendomstol avsedda medel till extra skrivhjälp torde — såsom föreslagits — i fortsättningen få stå till vattenöverdomstolens förfogande för dylik hjälp till samtliga vattendomstolar och i samband därmed det för ändamålet avsedda beloppet ökas från 3 500 kronor till 13 500 kronor. Arvodesposten anses, på sätt vattenöverdomstolen föreslagit, böra uppräknas med 10 000 kronor.

Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter uppföres en särskild post å 18 000 kronor.

I propositionen nr 1 beräknas sålunda medelsbehovet under anslaget till 2 949 900 (+ 179 100) kronor.

I propositionen nr 98 anför departementschefen, att den omfattande utbyggnad av vårt lands vattenkrafttillgångar som pågått under senare år har utsatt vattendomstolsorganisationen för mycket kännbara påfrestningar. Arbetsökningen började bli märkbar redan under förra hälften av 1940-talet, och belastningen på organisationen har sedermera oavslåttligt stegrats. Med anledning härav har det blivit nödvändigt att successivt förstärka organisationen, särskilt i Norrland, där huvudparten av vattenkrafttillgångarna finns. Till en början hade förstärkningarna tillfällig karaktär, men det visade sig så småningom erforderligt att mera stadigvarande utöka arbetskrakterna. År 1949 fattades beslut om inrättande av en ny vattendomstol — Mellanbygdens — genom uppdelning av Norrbygdens vattendomstol. Genom den fortsatta kraftiga expansionen av vattenkraftutbyggnaden har frågan om inrättande av ytterligare en vattendomstol i Norrland blivit aktuell.

Domsområdet för Norrbygdens vattendomstol, vars kansli är förlagt till Umeå, omfattar för närvarande övre Norrland norr och öster om Ångermanälvens flodsystem. Domstolen arbetar på tre avdelningar, av vilka en, den första, handlägger främst målen från domsområdets nordliga delar, däribland målen från Luleälvs nederbördsområde. Första avdelningen omfattar, förutom sekreterar- och biträdespersonal, två vattenrättsdomare och tre vattenrättsingenjörer. Vid den utredning, som på riksdagens initiativ utförts angående eventuell delning av Norrbygdens vattendomstol, har konstaterats, att utbyggnaden av vattenkrafttillgångarna successivt förskjutes mot övre Norrland, främst Norrbottens län, och att mot denna bakgrund första avdelningens nuvarande personal är otillräcklig för de rättskipningsuppgifter som i fortsättningen kommer att åvila avdelningen. Detta har även bestyrkts vid remissbehandlingen, bortsett från att på ett håll anmälts viss tvekan med hänsyn till att man ej med säkerhet vet i vilken omfattning beaktande av bl. a. naturskyddsintresset kan leda till att sjöar och

strömfall lämnas orörda. Med hänsyn till att av landets återstående utbyggnadsvärda vattenkraft omkring två tredjedelar är belägna i övre Norrland — bortåt hälften inom området för den föreslagna nya domstolen — måste man emellertid räkna med en betydande utbyggnad i dessa delar av landet under 1960- och 70-talen, även om — såsom i hög grad är önskvärt — ur naturskyddssynpunkt värdefulla objekt skonas. Avdelningen behöver därför snarast förstärkas, och då de övriga avdelningarna kan antagas bli fullt sysselsatta inom sina områden även i fortsättningen, måste förstärkningen ske genom nytillskott av arbetskraft. Det understrykes i detta sammanhang, att de förseningar av utbyggnaden, som blir en följd av att vattendomstolsorganisationen är otillräcklig, medför ekonomiska förluster som uppgår till mycket avsevärda belopp i jämförelse med kostnaderna för upprustning av organisationen. Det är också tydligt att tillräcklig kapacitet hos vattendomstolsorganisationen är ägnad att motverka det understundom praktiserade, mindre lämpliga förfarandet att byggnadsarbeten på land påbörjas innan tillståndsfrågan prövats av vattendomstolen.

Såsom utredningsmannen framhållit kan förstärkningen åstadkommas antingen genom inrättandet av en ny självständig vattendomstol för nordligaste Norrland med kansliet förlagt inom domsområdet eller såsom en utökning av den till Umeå förlagda domstolen. Att inrättandet av en särskild domstol medför fördelar i ett flertal hänseenden är ovedersägligt. Sålunda vinnes därigenom främst förkortning av resvägarna från kansliorten till förrättningsplatserna samt goda förutsättningar för direkt kontakt mellan å ena sidan domstolen samt å andra sidan myndigheter och befolkning i de av kraftutbyggnadsföretagen berörda bygderna. Mot en delning av Umeådomstolen har särskilt åberopats rekryteringssvårigheter och vissa med delningen sammanhängande praktiska problem betingade därav, att ett antal mål från Luleälvs nederbördsområde i fortsättningen måste tills vidare handläggas av personal, som är och torde förbli knuten till Umeådomstolen. Dessa synpunkter förtjänar visst beaktande men synes icke böra föranleda att man avstår från de fördelar som en förläggning av domstolen närmare de berörda områdena medför. Vad särskilt rekryteringsfrågan beträffar har vattenöverdomstolen i sitt remissvar framhållit, att tillräckligt kvalificerade krafter torde komma att stå till förfogande för att besätta erforderliga tjänster vid den nya domstolen. De senaste årens erfarenheter från de norrländska vattendomstolarna bestyrker också, att rekryteringsfrågan icke kan väntas vålla några större svårigheter efter den betydande löneförbättring som skett för vattendomstolarnas personal.

Departementschefen anser sig sålunda böra förorda att — såsom utredningsmannen föreslagit och flertalet remissinstanser tillstyrkt — den nuvarande första avdelningen vid Norrbygdens vattendomstol utbrytes till en ny, självständig domstol. Lämplig benämning på den nya domstolen synes vara Övre Norrbygdens vattendomstol. Den domstol som kvarstannar i Umeå bör kallas Nedre Norrbygdens vattendomstol.

Domsområdet för Övre Norrbygdens vattendomstol bör sträcka sig t. o. m. Piteälv men ej omfatta Skellefteälv. Frågan till vilken domstol de däremellan belägna mindre vattendragen bör hänföras kräver vissa detaljbedömningar, som torde få överlämnas till Kungl. Maj:t.

Departementschefen ansluter sig till utredningsmannens av så gott som samtliga remissorgan tillstyrkta förslag, att den nya domstolen skall förläggas till residensstaden Luleå. Enligt vad som upplysts finns goda möjligheter att i staden ordna lokaler för domstolen och bostäder för personalen.

Med hänsyn till vad tidigare anförts om angelägenheten av en snar förstärkning av domstolsorganisationen föreslås, att domstolen inrättas redan fr. o. m. den 1 juli 1959. Intill dess lokalfrågan och andra praktiska detaljer ordnats anses dock kansliet böra förläggas till Umeå. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma tidpunkt för domstolens flyttning till Luleå.

Rörande personalorganisationen vid de båda domstolarna ansluter sig departementschefen i huvudsak till utredningsmannens förslag. Med hänsyn till pågående utredning angående vattendomstolarnas organisation och därmed sammanhängande frågor kan departementschefen dock ej tillstyrka inrättandet av den föreslagna kanslistjänsten, varjämte samtliga de nya tjänster, som föreslås för icke rättsbildad personal, bör placeras å extra stat. Departementschefens ställningstagande till personalorganisationen vid de båda domstolarna skulle innebära följande.

Vid den nya domstolen bör vara anställda tre vattenrättsdomare, varav en chefsdomare, sex vattenrättsingenjörer (två vattenbyggnadstekniska och fyra agrikulturtekniska), en vattenrättssekreterare, en extra vattenrättssekreterare, en biträdande vattenrättssekreterare, en kansliskrivare, ett kanslibitråde, fem biträden för skriv- och kontorsgöromål samt en expeditivsvakt.

Till domstolen överflyttas från Umeådomstolens första avdelning följande tjänster, nämligen en som extra ordinarie vattenrättsdomare i Be 3, en som ordinarie vattenrättsingenjör i Bo 3, två som extra ordinarie vattenrättsingenjörer i Be 3, en som biträdande vattenrättssekreterare i Ag 21 samt tre biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål. Såsom utredningsmannen framhållit kommer innehavaren av den nuvarande tjänsten som chefsdomare vid den odelade domstolen vattenrättsdomaren Löwing under flera år framåt att vara upptagen av handläggningen av de s. k. Suorvamålen. Av denna anledning anser departementschefen liksom utredningsmannen, att dessa mål bör tills vidare, efter särskilt förordnande, handläggas av Löwing vid den nya domstolen.

Följande tjänster bör nyinrättas, nämligen två vattenrättsdomare, tre vattenrättsingenjörer, en vattenrättssekreterare, en extra vattenrättssekreterare, en kansliskrivare, ett kanslibitråde, två biträden för skriv- och kontorsgöromål samt en expeditivsvakt.

Av de nyinrättade tjänsterna torde som ordinarie i Bo 3 uppföras de båda domartjänsterna med avlöningsförstärkning av respektive 5 640 kronor och 4 200 kronor samt två av ingenjörstjänsterna. En ingenjörstjänst torde inrättas som extra ordinarie i Be 3. De nytillkommande befattningarna som vattenrättssekreterare, extra vattenrättssekreterare, kansliskrivare, expeditionsvakt, kanslibitråde och biträde för skriv- och kontorsgöromål bör placeras i respektive Ag 23, Ag 23, Ag 10, Ag 7, Ag 7 och Ag 1—5.

Ehuru det bl. a. av rekryteringsskäl är ovisst, om samtliga nya tjänster kan besättas redan från den 1 juli 1959, torde medel för avlöningar böra beräknas för hela budgetåret.

Vid Nedre Norrbygdens vattendomstol kommer, om man inbegriper den förstärkning av tredje avdelningen som förordats i årets statsverksproposition, att från den 1 juli 1959 kvarstå följande befattningshavare, nämligen fem vattenrättsdomare — av vilka en chefsdomare — fem vattenrättsingenjörer, en vattenrättssekreterare, en extra vattenrättssekreterare, fyra biträdande vattenrättssekreterare, en vattenrättsamanuens, en kanslist, en kansliskrivare, ett kanslibitråde och sex biträden för skriv- och kontorsgöromål.

Kostnaderna för den nu föreslagna förstärkningen av vattendomstolarnas organisation kan, såvitt angår vattendomstolarnas avlöningsanslag, beräknas till 351 100 kronor. Härav hänför sig 90 400 kronor till domare, 129 000 kronor till ingenjörer, 53 200 kronor till sekreterare samt 59 000 kronor till biträden och expeditionsvakt. I kostnaderna ingår även 2 000 kronor till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

I propositionen nr 1 har föreslagits en höjning av vattendomstolarnas avlöningsanslag med 179 100 kronor (jfr ovan). Den sammanlagda anslagsökningen skulle sålunda uppgå till $(179\ 100 + 351\ 100)$ 530 200 kronor.

Utskottet. Den utredning, som på riksdagens initiativ nu utförts angående en eventuell delning av Norrbygdens vattendomstol, får anses ha klarlagt att domstolens nuvarande personal snarast behöver förstärkas med hänsyn till den pågående utbyggnaden av vattenkrafttillgångarna i övre Norrland, främst i Norrbottens län. Enligt utredningsmannen kan förstärkningen åstadkommas antingen genom att inrätta en ny självständig domstol i Luleå eller genom en utökning av den nuvarande domstolen i Umeå. Utredningsmannen, med vilken flertalet remissinstanser ävensom departementschefen instämt, förordar det första alternativet och föreslår att den nuvarande första avdelningen vid Norrbygdens vattendomstol utbrytes till en ny, självständig domstol förlagd till Luleå.

Utskottet har i tidigare sammanhang, då utskottet haft att pröva väckta motioner i frågan, ställt sig tveksamt till en sådan uppdelning av den nuvarande domstolen. Främsta skälet härtill var, att utskottet genom gjorda undersökningar bibringats uppfattningen att rekryteringsfrågan icke skulle kunna tillfredsställande lösas. Enligt vad departementschefen anfört kan denna fråga numera icke väntas vålla några större svårigheter efter den

betydande löneförbättring som skett för vattendomstolarnas personal. Med hänsyn härtill och då utskottet även funnit övriga av departementschefen anförda skäl för en uppdelning av domstolen bärande tillstyrker utskottet förslaget. Även den föreslagna personalorganisationen vid de båda domstolarna har utskottet funnit sig kunna godtaga.

Då utskottet ej heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit beträffande förstärkning av övriga vattendomstolar, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för inrättande från och med den 1 juli 1959 av en vattendomstol i Norrbottens län;

b) godkänna följande personalförteckning för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1959/60:

Personalförteckning

Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat:	Lönegrad
12 vattenrättsdomare	Bo 3
18 vattenrättsingenjörer	Bo 3
5 kansliskrivare	Ao 10
1 kanslibiträde	Ao 7
6 kontorsbiträden	Ao 5

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19:

3 vattenrättsdomare	Be 3
6 vattenrättsingenjörer	Be 3
3 biträdande vattenrättsdomare	Be 1

c) fastställa följande avlöningsstat för vattendomstolarna att tillämpas under budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 224 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 592 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	404 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 000
		<hr/>
		Summa kronor 3 301 000

d) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 301 000 kronor.

2:o) **Vattendomstolarna: Omkostnader.** Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 427 900 kronor.

I propositionen nr 1 föreslås, att posten till reseersättningar med hänsyn till, bland annat, flyttnings- och resekostnader för befattningshavare vid Söderbygdens vattendomstol höjes med 10 000 kronor.

Beträffande posten till bränsle, lyse och vatten föreslås med hänsyn till de senaste belastningssiffrorna en uppräknings med 1 000 kronor.

I fråga om övriga expenser biträdes ett ökat medelsbehov av 51 700 kronor, varav för engångskostnader 45 000 kronor. Av sistnämnda belopp avses omkring 35 000 kronor till kostnader för flyttning av Söderbygdens vattendomstols kansli, vilka kostnader anses böra bestridas från förevarande anslag. Då i posten till övriga expenser för budgetåret 1958/59 ingår engångsutgifter å 24 000 kronor, innebär förslaget en nettoökning med (51 700 — 24 000) 27 700 kronor. Med hänsyn till att oförutsedda utgiftsbehov kan uppstå under löpande budgetår föreslås fördenskull, att för övriga expenser beräknas ytterligare 15 000 kronor, som efter Kungl. Maj:ts bestämmande bör få användas för sådana ändamål.

I propositionen nr 1 beräknas alltså medelsbehovet under anslaget till 481 600 (+ 53 700) kronor.

I propositionen nr 98 anföres, att det är svårt att med säkerhet bedöma storleken av den ökning som genom den föreslagna omorganisationen kan uppkomma på de olika posterna — sjukvård m. m., reseersättningar m. m. och expenser — men på grundval av gjorda beräkningar föreslår departementschefen, att omkostnadsanslaget uppräknas med 96 500 kronor utöver det belopp, 481 600 kronor, som äskats för detta ändamål i propositionen nr 1. Det nämnda beloppet 96 500 kronor har framräknats genom att posterna sjukvård m. m., reseersättningar m. m., bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser höjts med respektive 500, 45 000, 1 000 och 50 000 kronor. Av sistnämnda summa, 50 000 kronor, är 40 000 kronor avsedda att täcka engångskostnader för utrustning av domstolen med möbler, maskiner, instrument, litteratur, telefon m. m.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till Vattendomstolarna: Omkostnader för budgetåret 1959/60 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 578 100 kronor.

Stockholm den 28 april 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, fru Wallentheim, herrar Bertil Petersson, Ragnar Bergh, Jacobsson och Nestrup; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Thapper, Rubbestad, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Cassel, Almgren och Nihlfors.